

José Montilla: “L'esperit de la Catalunya d'avui”

Conferència del president de la Generalitat a la *London School of Economics*

22 d'octubre de 2009

La meva presència aquesta tarda, entre vostès, és conseqüència d'una iniciativa conjunta de la Fundació Rafael Campalans i del Centre Cañada Blanch d'Estudis Hispànics Contemporanis, de la *London School of Economics*.

És una proposta plantejada amb la intenció de donar a conèixer, sense intermediaris, la realitat de la Catalunya d'avui.

Per tant, vull expressar, en començar aquesta intervenció, el meu agraïment per aquest esforç de diàleg europeu als directors de la Fundació i del Centre, senyors Albert Aixalà i Paul Preston.

Com també vull subratllar el gest de l'ambaixador d'Espanya al Regne Unit, el senyor Carles Casajuana, d'haver accedit a fer la presentació i dedicar-me unes paraules, que agraeixo molt sincerament.

Crec que aquest d'avui és un acte de normalitat, que reflecteix la realitat plural i complexa de la Catalunya i l'Espanya d'avui.

El meu propòsit serà, doncs, parlar-los de com es veuen, des de Catalunya, alguns dels problemes que compartim tots els europeus. Així com de quines aportacions podem fer per col·laborar a trobar-hi sortides raonables.

No els parlaré, per tant, de *Catalunya com a problema* o com a cas singular. En tot cas, els parlaré des d'una determinada tradició i, si m'ho permeten, des d'un cert esperit que pot singularitzar la nostra presència a l'Europa de tots.

I ho faré intentant reflectir una identitat pròpia que, en una entrevista de no fa pas massa, un reconegut historiador anglès – parlant, per cert, en un perfecte català- lligava directament a la llengua pròpia. Perquè “la cultura es basa en la llengua”, ens deia.

Per tant, em permetran que m'adreci a vostès en català. En la mateixa llengua catalana amb què ho feia aquest il·lustre professor, que no és altre que Paul Preston amb qui he tingut el plaer de conversar just fa uns moments. Com en el seu cas, el català no és la meva llengua materna, però és la llengua del meu país.

Anglaterra i Catalunya

Com molts de vostès hauran suposat pel títol que he volgut donar a aquesta intervenció, la referència a *l'esperit de la Catalunya d'avui*

és, per part meva, un obligat homenatge a Josep Trueta, al doctor Trueta.

La seva figura exemplifica, sens dubte, la història de molts catalans que, en els moments difícils de l'exili, durant el franquisme però també en èpoques anteriors, van trobar en terres angleses l'aixopluc material, l'estímul intel·lectual i el marc de llibertat per seguir endavant.

Hi trobaren també un interès cert per Catalunya. No en va, en aquestes terres se situa l'origen d'institucions com l' *Anglo-Catalan Society*, que és a punt de celebrar la seva cinquanta-cinquena (55^a) trobada anual, a Edimburg.

No és la meva pretensió recordar els lligams ni les recíproques influències històriques entre Catalunya i Anglaterra. Ni encara menys es tracta de plantejar de nou, tres-cents anys més tard, el "cas dels catalans".

Però sí que vull deixar constància del deute de gratitud que tots els europeus vam contraure amb els homes i les dones que els anys 1940 i 1941 van mantenir orgullosament en solitari la flama de la llibertat d'Europa enfront de l'amenaça totalitària.

Molts catalans encara recorden emocionats com sir Winston

Churchill en els moments més difícils del 1940 va demanar al poble anglès, en el seu memorable discurs del 18 de juny als Comuns, resistir els bombardejos alemanys com ho havia fet l'“heroica gent de Barcelona” el 1938.

En el darrer llibre seu publicat a Espanya, Lord Dahrendorf (tan volgut en aquesta casa), recorda com uns versos de Shakespeare s'adeien a l'epopeia londinenca d'aquells anys: “Aquesta terra beneïda, aquest regne, aquesta Anglaterra”.¹

Aquest esperit de resistència en defensa de la llibertat és el gran llegat que Anglaterra ha aportat a l'Europa contemporània. Un llegat fet de valors, actituds i institucions.

Podríem qualificar-lo —per seguir el criteri del gran sociòleg anglo-germànic— com a una herència erasmiana, mantinguda viva a través d'institucions com la que avui ens acull tan generosament. Una herència generadora de tribunes on debatre amb llibertat i on s'hi acosta gent d'arreu del món... també catalans.

Un apunt sobre la crisi econòmica

I què podem aportar els catalans al debat de l'Europa d'avui? La meva intenció es respondre a aquesta pregunta amb tres apunts,

¹ “This blessed plot, this earth, this realm, this England!” ...

sobre la crisi econòmica, la gestió de les identitats múltiples i la governança dels Estats complexos.

Per començar: Què pot fer un país petit com Catalunya? Què poden fer els governs descentralitzats en una situació de crisi econòmica com l'actual?

Quan es plantegen aquestes qüestions, de seguida hi ha qui desqualifica als governs descentralitzats com a simples entitats de despesa afegida, aptes exclusivament per a moments de bonança econòmica.

Em permetran que comenci per negar la major. En el cas de Catalunya, l'autogovern no correspon a cap caprici o vel·leïtat política passatgera, sinó que respon a una arrelada voluntat històrica d'autogovern del nostre país.

Qui avui els parla, és el cent vint-i-vuitè president d'una institució, la Generalitat, que aquest any celebrarà el sis-cents cinquante aniversari des de la seva consolidació. Poques, molt poques institucions de govern trobaran a Europa que tinguin sis segles i mig d'història al darrere i segueixin vives.

La Generalitat és una institució que, lògicament, ha evolucionat amb el temps, per adaptar-se a la realitat social, política i

econòmica. Però ha mantingut tota la seva significació per a la ciutadania.

No per casualitat, la Generalitat constitueix l'única baula de continuïtat, l'únic lligam mantingut entre els dos darrers períodes democràtics de la història espanyola, interromputs per la dictadura del general Franco: la Segona República i l'actual democràcia.

Com ens recordava el professor Preston, Catalunya és una nació, definida per tenir una cultura i una llengua pròpies, però també per tenir i mantenir una clara voluntat d'autogovern.

Aquesta podria ser, per tant, una definició de la nació catalana, molt més ajustada que la convencional de "nació sense estat". Entre d'altres motius, perquè els catalans tenim un Estat que és l'Estat espanyol. Un Estat del qual el President de la Generalitat és el representant ordinari a Catalunya.

Aclarida la fonamentació i continuïtat de l'autogovern, és evident que no tenim ni totes les competències ni els principals instruments per atacar les causes i aportar totes les solucions d'un problema com la crisi econòmica, que ens depassa de molt.

De fet, cap dels actors internacionals ja no pot, per sí sol, aspirar a resoldre una crisi de caràcter global. Ara bé; no per això ens hem

de quedar de braços plegats, contemplant impotents com es destrueix el nostre teixit productiu, com es perden llocs de treball, com s'enfosqueix el nostre horitzó...

Segons el polític català Francesc Cambó, “hi ha dues maneres segures d'arribar al desastre: una és demanar l'impossible; l'altra, retardar l'inevitable”.

Per evitar caure en aquest doble parany, necessitem, en primer lloc, evitar que empitjori la situació i, per tant, fugir de la histèria i la precipitació, del determinisme i de la sobreactuació.

El relat històric ens mostra com una gestió correcta de qualsevol crisi comença per la moderació i el reformisme. Hem d'actuar, però ho hem de fer amb equilibri.

L'equilibri només és possible si prenem consciència, prèviament, tant dels propis límits, com del context global de la crisi. Es tracta d'afrontar la situació de cara, sense enganyar-se.

Per això el Govern de Catalunya, des del primer moment va parlar amb claredat a la ciutadania, sense amagar l'evolució negativa de les perspectives econòmiques i presentant un diagnòstic sever de l'extensió i de la profunditat de la crisi financera i econòmica, distingint sempre entre els aspectes globals i els aspectes

endògens. Pessimisme i derrotisme gratuïts, de cap manera. Però amagar o edulcorar les dades de la realitat, tampoc.

Establert el diagnòstic, l'actuació duta a terme, fins ara, ha contingut un paquet de mesures urgents i a curt termini, mitjançant tota una sèrie d'accions dirigides a minimitzar els efectes socials i econòmics de la crisi, fins allà on sigui possible.

Des del principi de la crisi estem actuant per ajudar a les empreses amb dificultats, per estimular als nous emprenedors a realitzar els seus projectes, per reforçar sectors concrets i cabdals del nostre teixit productiu i, alhora, per assistir a les famílies amb dificultats amb les seves hipoteques o per intensificar la formació dels treballadors que han perdut la feina.

Un conjunt d'actuacions per evitar que hi hagi sectors de la nostra societat que no puguin seguir i caiguin en la marginació o en l'exclusió.

Un conjunt d'actuacions dirigides també, a mantenir la cohesió en una societat com la catalana que, en menys de deu anys, ha estat capaç d'acollir més d'un milió de nous ciutadans provinents de la immigració comunitària, llatinoamericana, africana i asiàtica.

L'acció pal·liativa del Govern pretén protegir, també, els sectors

empresarials més afeblits i els sectors socials més desprotegits perquè pugin resistir en aquest temps d'adversitat.

Amb tot, es tracta d'una ajuda puntual i limitada en el temps, per raó dels recursos disponibles i per pròpia filosofia de Govern, ja que els subsidis crònics ni són sostenibles, ni acaben de resoldre mai el problema originari.

En conjunt, els successius paquets de mesures adoptades pel Govern de la Generalitat, des de l'abril de 2008, arriben a la xifra de 9.200 M€, l'equivalent al 3,5 % del PIB. Una xifra realment elevada si la comparem amb la majoria de governs regionals i nacionals del nostre entorn.

A mig i llarg termini, l'objectiu no és altre que el recurrent "canvi de model de creixement". Una transformació assumida per tothom, però de difícil concreció.

Des de Catalunya, el primer pas ja fa temps que es va donar amb la propiciació, des de la Generalitat, d'una sèrie d'acords-marc per crear el consens i la massa crítica suficient, i així renovar les bases del nostre progrés econòmic i social.

Amb els parèntesis de tota llarga història, Catalunya ha estat una terra donada al consens. El pactisme forma part intrínseca del

caràcter català.

Un pactisme d'origen medieval, reformulat en democràcia i posat en pràctica en les darreres legislatures a través d'una sèrie de pactes sobre aspectes fonamentals pel nostre futur, oberts a tot l'espectre polític i a representants de tots els sectors implicats.

Aquest és, sens dubte, un dels trets diferencials del nostre país. Aquest pot ser, si ho volen, una experiència útil a d'altres nivells de govern i països del nostre entorn.

N'és el màxim exemple, potser, l'Acord per a la Internacionalització, la Qualitat de l'Ocupació i la Competitivitat de l'economia catalana, ideat i subscrit l'any 2005, molt abans que es comencés a albirar la crisi actual, fruit de la consciència sobre la necessitat de transformació consensuada del model econòmic català.

Aquest primer pacte s'ha acompanyat d'acords similars en matèries bàsiques com la recerca i la innovació, l'habitatge, la immigració i, tot just avui fa una setmana, les infraestructures. Un acord, aquest, que suposa disposar, per primera vegada, d'un complet full de ruta, consensuat i detallat, per transformar el nostre país, els propers deu o quinze anys.

Precisament, en l'àmbit de les infraestructures se situa el segon

gran camp d'acció de la Generalitat. Pensen que en aquest moment, hi ha en marxa a Catalunya obres per valor de 12.790 M€, que, en termes de nostre PIB, seria l'equivalent al 5,7 %

Una bona part d'aquests recursos provenen de l'aplicació d'una de les disposicions addicionals de l'Estatut d'Autonomia de 2006, que preveia un esforç inversor extraordinari per part de l'Estat espanyol, per fer front a un enorme dèficit inversor a Catalunya. Una aportació addicional d'aproximadament 34.000 M € en set anys.

Aquest acord i el nou Sistema de Finançament de les CC.AA. impulsat des del Govern de Catalunya, són dues de les peces essencials del nou Estatut d'Autonomia, juntament amb un major reconeixement de la nostra personalitat nacional i d'un conjunt de noves competències.

Ara bé, l'importantíssim esforç inversor que els darrers anys s'està fent a Catalunya i el que es farà, encara els anys que venen, només serà útil si va acompanyat d'un esforç similar perquè les generacions futures en treguin el màxim rendiment.

D'aquí que el nostre govern hagi fet, paral·lelament, una aposta decidida per l'educació i la innovació. Un cop creat el consens polític i social indispensable; havent dotat el país de la planificació que ens proporcionarà les infraestructures necessàries, s'imposa

ara edificar el futur d'una economia basada en el coneixement.

Aquesta construcció no té lloc dins d'una bombolla aïllada del món, sinó que s'inscriu dins d'una particular societat i en un món intensament interconnectat.

De nou, es tracta de constatar una realitat, però no per buscar excuses, sinó per augmentar les possibilitats d'èxit. Cap dificultat, per enorme que aquesta sigui, no justificaria l'acceptació passiva del deteriorament d'una realitat econòmica potent com la catalana en particular i l'europea en general, o la claudicació silenciosa davant de les necessitats, a les incerteses i a les aspiracions de la ciutadania.

Per això, les mesures en els àmbits propis de l'autogovern han d'anar acompanyades de les accions necessàries per incidir en els valors dominants fins ara dins la societat.

Ara ja sabem que haurem de treballar més i no necessàriament per guanyar més, però som conscients que només així podrem assegurar-nos un futur viable, de prosperitat econòmica, de cohesió social i de progrés cultural. Es tracta d'infondre un esperit de superació. Personal i col·lectiu. Perquè no hi ha societats que avencin si els seus individus no incorporen el valor de l'esforç personal, de l'esperit de treball i de superació.

Ni l'hedonisme i el diner fàcil d'ahir, ni el pessimisme i l'autoflagel·lació preconitzada avui per alguns. El camí, com dic, es troba en el treball, en l'esforç, en la innovació i en la perseverança. No serà senzill, però tampoc és impossible.

Aquesta confluència ens obliga a combinar l'actuació en l'àmbit de les competències pròpies amb una visió global i amb una voluntat de convergir amb les actuacions d'àmbit estatal i europeu.

Des de Catalunya, hem exposat una certa visió del camí per sortir de la crisi. És cert que ja no som la mateixa fàbrica d'Espanya que havíem estat. Tampoc Europa és la fàbrica del món. Per això, hem apostat per l'economia del coneixement. Per la recerca. Per la innovació. Una aposta catalana que avui ja és una realitat que progressa i que dibuixa un futur a tocar.

En aquesta nova etapa, el coneixement ha de guanyar centralitat. Catalunya aplega, avui, 35 parcs tecnològics i 12 parcs científics. En camps concrets com la biomedicina, la nanotecnologia o l'audiovisual, estem plenament integrats en les xarxes de recerca internacional més avançades.

En diverses branques de la ciència i la tècnica, trobem científics catalans o equips radicats a Catalunya que assoleixen l'excel·lència

investigadora, o que esdevenen referents de la gestió de la recerca, com en el cas de l'economista Andreu Mas-Colell, recentment nomenat secretari general del Consell Europeu d'Investigació.

Tots coincidim a l'hora de considerar que el poder de les idees no té preu, però, sens dubte, per poder fructificar, requereix i agraeix la disponibilitat d'equipament, d'inversions i d'entorns adients.

D'aquí l'esforç fet des del nostre Govern, per facilitar tant la generació de coneixement aplicat, primer pas per la creació de patents, com la recerca bàsica i teòrica, indispensable per aspirar a l'excel·lència.

Si hagués d'exemplificar aquest esforç en un equipament concret, sense el més mínim dubte citaria el Sincrotró Alba. El Sincrotró és, per entendre'ns, la màquina de vapor del segle XXI.

Al seu entorn, emergeix una important concentració d'espais de recerca orientats bàsicament a la bioregió, transferència de tecnologia i producció d'alt valor afegit.

Un potencial de 40.000 nous llocs de treball qualificats. Un exemple d'iniciativa pública amb incidència directa sobre la tant anhelada transformació econòmica mitjançant el canvi tecnològic.

Tanmateix, aquesta aposta pel coneixement no oblida la columna vertebral de l'economia catalana: un sector industrial en constant adaptació al mercat internacional i a les innovacions tecnològiques.

Seria un error imperdonable confondre *madur* amb *caducat* o *obsolet* i, per tant, renunciar a l'avantatge competitiu d'indústries consolidades i amb futur per endavant com pot ser l'automobilística, l'agroalimentària, la farmacèutica o, naturalment, la turística.

En el cas del turisme, penso que és evident el paper singular que ha jugat en la nostra història i en la nostra economia, així com la potencialitat que encara conserva, sempre i quan no es renunciï a la necessària innovació per transformar i adequar-ne les característiques a la demanda del moment. Aquesta és una reflexió que ha estat molt present a Catalunya, precisament aquest any que s'ha celebrat el Centenari de la Costa Brava.

Seria un greu error prescindir del talent, l'experiència i el treball acumulats. Per això, estem treballant per afavorir-ne la diversificació, la difusió i la complementarietat. Perquè, com s'ha demostrat al llarg de la història, l'experiència sempre ha d'anar acompanyada de la capacitat per innovar. És la clau per progressar. Per avançar.

En tot cas, i per tancar aquest apunt econòmic, el que els vull dir és

que sense l'acció pal·liativa i d'acompanyament, feta des de la proximitat, les conseqüències socials de la crisi serien molt més sèries. I que sense l'acció dinamitzadora del potencial humà i econòmic que fa possible l'autogovern, la sortida de la crisi seria molt més incerta i el necessari canvi de model de creixement més lent.

Identitats en societats multiètniques i multiculturalals

Com els deia fa un moment, Catalunya té un dels seus principals atractius en la seva llarga història, en la seva herència patrimonial i artística, en la seva singularitat lingüística ... en resum, en una cultura pròpia.

Curiosament, aquesta reivindicació i revalorització de la identitat pròpia ha conviscut amb una globalització de clara tendència homogeneïtzadora de les identitats.

En els darrers anys, han estat freqüents els debats sobre com definir la 'britanitat' o la 'catalanitat', fins i tot l'"europeïtat",... i sobre si aquestes singularitats estaven en perill, i sobre si valia la pena la seva defensa.

A Catalunya, aquest debat ha anat molt lligat a una realitat contundent, la immigració, i a una polèmica impostada, el suposat

conflicte identitari. Comencem per esvair mites.

Catalunya és un país format per onades successives d'immigrants que han buscat en aquelles terres un món millor pels seus fills.

Gent vinguda d'arreu, amb arrels i parles diferents, que progressivament han anat assumint com a propis els trets distintius de la nació d'acollida.

Una nació que s'ha cohesionat entorn d'una idea central: la de constituir un sol poble, capaç d'integrar gent de procedències, de llengües i de cultures diverses.

Jo mateix vaig ser un immigrant. I avui sóc un català. Ho sóc per decisió lliure, per voluntat pròpia. Però no per aquesta raó me'n sento menys (més aviat al contrari) que un altre català que per ser-ho plenament, pensa que en té prou havent nascut a Catalunya.

Permetin-me una digressió, molt breu, per il·lustrar això que els dic.. És una anècdota que vaig viure fa algunes setmanes en una visita a una ciutat de la corona metropolitana de Barcelona. Una senyora més o menys de la meva edat, em va reconèixer i se'm va dirigir, dient, *“usted es andaluz como yo”*. Li vaig preguntar quants anys feia que vivia a Catalunya. Em penso que em va dir vint-i-cinc. Aleshores li vaig respondre, en català: “En tot cas, deu voler dir que

vostè és catalana, com jo. Perquè jo em sento i sóc català, senyora”

La llengua catalana i la castellana conviuen a Catalunya sense cap mena de conflicte. Els avantatges de tenir dues llengües oficials, una de pròpia (el català) i una altra de compartida amb la resta de pobles d’Espanya i parlada per centenars de milions de persones arreu del món, són evidents. Grans grups editorials en llengua castellana tenen la seva seu a Catalunya. Els alumnes de les escoles catalanes acaben la seva formació obligatòria amb un domini similar del català i del castellà. I la seva competència en aquesta segona llengua és similar a la de qualsevol altra comunitat espanyola.

Ara bé: aquesta realitat no contradiu que, en el nostre cas, la llengua i l’autogovern hagin estat dos trets substantius de la singularitat de Catalunya. La llengua i la cultura pròpies han jugat tradicionalment un paper central i clau en la cohesió social.

Un paper que, en l’actualitat, estem cridats a mantenir, conscients que el català ha de ser el vehicle preeminent d’acolliment i d’integració, i ha de ser vist i entès com l’eina més útil per assolir la plena ciutadania per part de la immigració. Sense imposicions, amb les màximes facilitats, i amb un protagonisme principal de l’escola a través de la immersió lingüística. Però conscients del risc i el repte que suposa, com els he dit abans, que Catalunya hagi vist créixer la

seva població en més d'un 19 %², en deu anys, amb persones vingudes de tot el món, una part molt important de les quals, sense conèixer ni la llengua catalana ni la castellana.

Una llengua i una cultura que han de guanyar parlants gràcies a la seva potencialitat i a la seva utilitat. Unes característiques assumides a qualsevol país de forma majoritària, com ho proven les desenes de departaments universitaris dedicats a la nostra cultura i al nostre país, o com es va poder comprovar a la Fira de Frankfurt de 2007, on Catalunya va ser el país convidat.

Unes característiques que, per desgràcia, no són tan ben assumides a la resta d'Espanya, d'on sorgeixen veus –interessades i desinformadores— sobre un fals conflicte lingüístic. Desinformacions que, malauradament, s'han estès, en algunes ocasions, a la imatge que alguns països europeus tenen de la societat catalana. Els asseguro que si Catalunya tingués el més mínim conflicte lingüístic no seria, com és, destí preferit per més i més becats Erasmus cada any.

Pel que fa a l'autogovern, les diferents onades migratòries han recolzat majoritàriament aquest anhel històric, assumint com a propi l'argument que un major autogovern reverteix directament sobre la qualitat de vida futura.

² Segons dades de l'IDESCAT: població 1998 = 6.147.610; 2008 = 7.364.078

En el darrer segle, Catalunya ha viscut tres grans etapes migratòries, seguides de períodes d'autogovern en què els respectius Estatuts han comptat amb el suport d'aquests nous catalans. Així va passar el 1932, així es va repetir el 1979 i així ho hem tornat a viure en aquests primers anys del segle XXI.

És cert que després de la gran onada migratòria i amb l'esclat de la crisi econòmica, Catalunya ha vist fer-se presents els riscos de degradació i d'exclusió social.

Uns perills, però, que hem sabut prevenir a temps. Com destaca el professor de la Universitat Pompeu Fabra, Ricard Zapata, és difícil trobar algun altre territori on, en tant curt període de temps, s'hagi rebut a tanta immigració, amb un registre d'incidents tan baix.

Aquest model català d'integració de la immigració, si m'ho permeten, deu molt a la pròpia societat catalana, a la seva capacitat d'acollida i a la seva experiència històrica, però també a una determinada situació econòmica i a una actitud activa, i no reactiva, del Govern de Catalunya.

M'agradaria destacar una mesura que considero modèlica en aquesta gestió i que, sense atènyer exclusivament a la immigració, sí que ha jugat un paper cabdal en la prevenció del risc d'exclusió

social i en la correcció de la degradació. Estic parlant de la Llei de Barris.

De la mà d'aquesta llei i en la seva ja sisena convocatòria, s'han mobilitzat en els darrers anys 1.200 M€, que s'estan invertint en obres, equipaments i serveis, de més de 110 barris de poblacions i ciutats de Catalunya.

Es tracta d'actuacions integrals, realitzades en col·laboració amb els governs locals, per incidir urbanísticament, però també social, cultural i econòmicament en barris i àrees urbanes massa temps abandonats o arraconats. Es tracta d'actuacions que cerquen l'arrel dels problemes, no meres mesures estètiques. Que incideixen en la línia d'evitar que ningú quedi marginat i d'assolir per tant una cohesió social real.

És evident, doncs, que el creixement econòmic viscut la darrera dècada, té ara una de les seves contrapartides en una creixent pressió sobre el propi progrés social i en un qüestionament de la cohesió social catalana. És per això que, assegurar i garantir que Catalunya seguirà essent un sol poble constitueix, avui per avui, el principal objectiu de la societat catalana.

Tot i que la nova immigració presenta característiques diferents i dificultats inèdites, comptem amb l'experiència històrica d'un país

que s'ha anat construint a partir de milers d'aportacions d'arreu. Tothom que arriba, ho fa amb l'esperança d'un demà millor, amb una esperança de millora.

A nosaltres ens correspon garantir que així sigui i que en aquesta integració jugui un paper cabdal l'assumpció de la identitat catalana. Una identitat que s'anirà matisant, però que en seguirà definint com a poble.

Estats complexos en un marc global

La complexitat és, per tant, una característica inherent de la identitat, com ho és també de la política i de la gestió política. Passo, doncs, a referir-me a la qüestió de la governança de les interdependències.

Afirmen i argumenten els professors Daniel Innerarity i Manuel Castells, en els seus respectius darrers treballs, que l'actual crisi financera i econòmica és un exemple d'una gestió política inadequada, de la incapacitat de la política per governar la innovació.

Necessitem una política oberta al coneixement, flexible, amb capacitat d'aprenentatge, per tal de superar el model normatiu.

La política en la societat del coneixement requereix

- una autoritat supervisora,
- la comprensió de la complexitat,
- una visió de conjunt,
- una intel·ligència sistèmica,
- una competència estratègica,
- i una capacitat d'anticipació.

Només així podrem aspirar a combinar lògiques funcionals heterogènies, estructures de governança i recursos de coneixement.

Trobar una fórmula política que aplegui i reconegui la singularitat i la diversitat, i que integri i sumi en el marc europeu és, sens dubte, el nostre més gran desafiament.

Des de Catalunya, creiem que podem fer la nostra aportació en els tres grans àmbits d'inscripció: Espanya, Europa i la Mediterrània.

Pel que fa a la visió d'Espanya, la nostra aposta passa per l'aprofundiment de l'autogovern. L'experiència dels darrers trenta anys ha demostrat la seva validesa com a fórmula per gestionar la diversitat.

Fórmula àmpliament testada en l'àmbit administratiu, però que,

necessàriament, s'ha d'ampliar també a l'àmbit polític, per acostar-se a una estructura federalitzant, més fidel a la realitat ja existent.

Seguint el camí obert per les democràcies més avançades, als drets humans, civils i socials caldrà afegir una quarta onada de drets culturals i, per tant, a un reconeixement i adaptació de les estructures estatals.

Sabem que el camí no serà senzill, però també som conscients que ens correspondrà a nosaltres desbrossar-lo. Com sempre.

Catalunya sempre ha estat la punta de llança, sempre ha marcat la pauta en el procés de descentralització, sempre ha hagut de vèncer resistències i desconfiances. Tanmateix, l'objectiu ho mereix. Més encara quan, un cop assolit, aquells que havien estat els opositors més radicals, acostumen a sumar-s'hi entusiàsticament.

Respecte de la nostra visió d'Europa, la tradicional vocació europea catalana es veu ara recollida també en el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya.

Gràcies a l'Estatut s'obre la porta a una participació regularitzada i formal de Catalunya en la conformació i definició de les polítiques regionals europees.

A través de l'article 186.4, el Govern de la Generalitat esdevé agent actiu i proactiu, tant a l'hora de matisar i enriquir les iniciatives i propostes generals espanyoles davant la Unió Europea, com en aquelles temàtiques que incideixen directament sobre competències pròpies reconegudes.

Una voluntat i una capacitat que tindran una excel·lent oportunitat de manifestar-se, d'aquí a pocs mesos, tot coincidint amb la presidència de torn espanyola, el primer semestre de 2010.

Amb aquest horitzó i recollint la invitació feta des del Govern d'Espanya, es va constituir un grup de treball interdepartamental que ha preparat unes primeres propostes per afavorir el procés d'integració europeu, d'augmentar la implicació de les autonomies i de donar a conèixer el caràcter plurilingüe d'Espanya.

Ara bé: el nostre compromís europeu no acaba allà on ho fan les nostres competències o els nostres interessos particulars. Perquè ser europeus significa, ha de significar, una pertinença activa.

El que Europa, els darrers vint anys, ha aportat a Espanya en general i a Catalunya en particular és impagable. Especialment pel seu caràcter referencial a nivell democràtic, polític, social i econòmic.

Ara, en canvi, es tracta de saber què podem aportar a un procés d'integració en què creiem, no per la fe dels conversos, sinó amb la convicció del raonament i el coneixement.

Des de fa anys, Catalunya participa de diferents projectes, entre els què destaca pel seu caràcter pioner l'Euroregió Pirineus Mediterrània, on col·laboren cinc regions a banda i banda dels Pirineus.

Un marc on es desenvolupen activitats concretes, com ara el primer hospital transfronterer, fruit d'una col·laboració entre institucions de diversos països, inèdita a Europa.

Alhora, Catalunya també vol estar present en la definició de les grans línies europees. Així, s'ha constituït un grup d'alt nivell, format per personalitats amb una àmplia experiència comunitària, perquè elabori propostes que puguem fer arribar al grup europeu de reflexió sobre el futur de la Unió Europea presidit per Felipe González.

Pel que fa al darrer àmbit de projecció, la nostra vocació mediterrània constitueix un fet diferencial. Una diferència que enriqueix encara més la potencialitat d'Europa com a actor internacional.

En aquest sentit, Europa ha d'entendre que té una oportunitat per ser decisiva en un dels territoris més claus de la política mundial. Integrar a Turquia a la UE seria un missatge fonamental cap als nostres veïns. Una integració que no hauria de tenir més límits que els recollits als criteris de Copenhaguen.

Aquesta necessària cooperació euromediterrània té un fòrum propi en la Unió per la Mediterrània (UpM). La presidència espanyola ha de suposar un impuls definitiu per establir un procés del què, poc a poc, tots els membres s'han de sentir partícips, unint esforços públics i privats.

Per això es fa necessari crear un entorn favorable a la progressiva implantació d'un espai col·laboratiu al seu entorn, tot donant continuïtat a les prioritats fixades a la Cimera de París. D'aquí han de sorgir propostes de projectes, així com facilitar el contacte entre possibles socis per a l'execució d'aquests.

Seria convenient, doncs, que la Secretaria de la UpM col·labori estretament amb xarxes empresarials i la societat civil per reforçar el vessant econòmic i social de la nova fase de la cooperació euromediterrània.

Es tracta que la UpM assumeixi la globalitat del patrimoni del Procés de Barcelona, sobretot pel que fa al compromís en pro dels

drets humans, la democràcia i el desenvolupament sostenible.

Com bé assenyala Timothy Garton Ash, aquest ha de ser el tret diferencial de la política exterior europea. Aquí rau la gran aportació de Europa al món. Un objectiu transversal, no exclusiu dels governs estatals, sinó també compartit per les diferents administracions i, especialment, per les regions.

Vaig acabant. Els he volgut mostrar tres exemples de com la Catalunya autogovernada és capaç d'actuar i d'incidir en tres qüestions rellevants com són la crisi econòmica, la gestió de les identitats col·lectives i la governació de la complexitat.

Crec que és la demostració que la reivindicació de la nostra singularitat i de la capacitat d'autogovernar-nos no ens ha tancat en nosaltres mateixos.

Més aviat ens ha fet comprendre que la nostra història i que els nostres problemes no són excepcionals, que la nostra singularitat troba molts trets comuns amb altres nacions que en el passat van estar vinculades a monarquies/estats compostos, com ens recorda sovint el benemèrit professor John H. Elliott.

És cert que voldríem un reconeixement més nítid de la nostra personalitat política en el marc espanyol i europeu. Però som

conscients que el futur de Catalunya està més en les nostres mans que en les dels altres. Que si volem ser presos seriosament hem de començar per prendre'ns seriosament a nosaltres mateixos. Que en el món d'avui el que és determinant és el que un país pugui aportar. És a dir el que importa és la seva qualitat.

Aquest entenc que ha de ser l'esperit de la Catalunya d'avui: l'aspiració a l'excel·lència i a la qualitat per esdevenir, plenament, una economia pròspera, una societat oberta i justa, un poble divers que comparteix una identitat col·lectiva construïda entre tots, una cultura singular amb una llengua pròpia i amb vocació universal, exercint el seu rol motor d'evolució i de progrés d'una Espanya forta, amb una clara vocació europea i mediterrània.

Tenim l'aspiració de fer una aportació de qualitat, en el nivell que ens correspon, per aconseguir una Europa millor. I alhora tenim l'actitud d'aprendre de la millor Europa, de les bones tradicions, de les bones pràctiques, de les bones lliçons.

Si m'ho permeten voldria retornar a Catalunya imbuït d'una de les seves bones tradicions britàniques. Voldria que l'esperit fabià que impregna aquesta casa inspirés per molt de temps aquesta aspiració a l'excel·lència de la que els he parlat.

Moltes gràcies